

Oponentský posudek na disertační práci autorky MgA Dity Pepe:

Hranice lásky. Trauma jako motivace k tvorbě. Fotografie jako terapie.

Univerzita Tomáše Bati, Fakulta multimediálních komunikací.

Pod vedením školitelky doc. Mgr. Ireny Armutidisové předkládá autorka práci neběžného tvaru. Jde o odvážný tvůrčí pokus propojit umělecký obor fotografie s psychologickou sondou, resp. otázkou, zda fotografická tvorba má, resp. může mít dopad nejen estetický, ale i dopad terapeutický, zaměřený přímo na autora (fotografa) samého. Je vcelku zřejmé, že fotografie (tak jako každé umělecké dílo) působí na vnímatele v řadě směrů, z nichž některé bychom mohli považovat za hloubkové, dotýkající se nitra psychiky vnímatele. Některé z takových dopadů, vlivů mohou být i dlouhodobé. Podobně pracuje celá široká oblast arteterapie. Autorka si toho všeho je dobře vědoma a její text přesvědčivě dokládá, že se v psychologických otázkách a v arteterapii dobře vyzná. Přidává k tomu všemu nevšední pohled. Klade si otázku, zda výsledek umělecké práce fotografa může terapeuticky působit na něho samého. Přitom vychází z vlastních uměleckých i osobně psychologických zkušeností.

Celé téma je rozpracováno na široké ploše. To ukazuje už stručný pohled na seznam kapitol práce. Po definování cílů práce a zamýšleného metodického postupu prochází autorka teoretická východiska, na které navazuje část experimentální a část praktická. Rozdíl těchto dvou částí chápu tak, že ona experimentální se věnuje vlastnímu sběru dat, a druhá, praktická, je již více zaměřena na vlastní zkušenosti autorky s terapeutickou prací s fotografiemi. Současně to má ráz i didaktický. Autorka text prokládá pokyny, jak postupovat. Tak se zájemcům dostává vedení, včetně kontrolních otázek, které si mají sami klást. Praktická část také vychází z práce na knize *Hranice lásky*, která již byla vydána v roce 2021.

Práce je uzavřena přepisem rozhovorů s respondenty a mimořádně rozsáhlým seznamem zdrojové literatury.

Jak jsem již uvedl, práce je rozsáhlá. Je to dáno i snahou autorky co nejpřesněji definovat všechny používané termíny (např. trauma, disociace, motivace a další). Čtenář si může říci, že by snad až tak podrobný výklad nebyl nutný. Nicméně autorku chápu. Práce výrazně zasahuje do několika oblastí, jako je psychologie, psychoterapie, metodologie. To nejsou pro autorku domovské sféry, ale jsou nezbytné a autorka je i proto tak pečlivá. To dokládají i zmiňované konzultace s odborníky zmíněných oblastí.

Kvalitativní analýza rozhovorů s respondenty je sama o sobě rozsáhlá, vzhledem podrobnému vedení rozhovorů a také dokládání fotografické dokumentací. Na tomto místě může čtenáře překvapit fakt, že respondenti jsou zde uváděni plným jménem. To v psychologických výzkumech nebývá v zájmu ochrany intimity zúčastněných osob. Ovšem zde je situace trochu jiná. Oslovení respondenti jsou již ve světě fotografie více či méně známí, pořádají i výstavy apod. Ukázka jejich díla (a zde to je nutné) může snadno vést k identifikaci o koho jde. Výzkum v oblasti umění tak má svá některá specifika.

Terapeutickou práci s fotografiemi chápu ve dvou rovinách. Jedna je, řekněme, autoterapie. Druhá předpokládá přítomnost další osoby, která autora fotografií provází, pomáhá mu rozkrývat dynamiku a strukturu fotografií jako zrcadla jeho nitra. A současně ho učí, jak posléze postupovat sám (bude-li mít zájem).

Z toho všeho plyne, že stojí za to otevírat se svým výtvorům a nahlížet do nich jako do zrcadla. Říkám si, že v zásadě obdobný postup by byl možný i u jiných umění, příklad ve výtvarném nebo hudebním apod.

Závěry získané analýzou rozhovorů s respondenty autorka shrnuje (viz str. 160).

Přesto bych vedle tohoto zmíněného shrnutí bych uvítal celkové shrnutí, celkový závěr celé práce. Čtenáři by to, podle mého názoru, pomohlo celý text snadněji uchopit. To bývá užitečné zvláště u tak rozsáhlých prací, která je předkládána.

Práci považuji za velmi zajímavou, pro někoho snad až provokativní, ale v každém případě neběžnou i ve snaze otevírat uměleckou činnost také autoterapeutickým cílům.

Závěr:

Podle mého zhodnocení práce splňuje požadavky na teoretickou část disertační práce a já ji doporučuji ji k přijetí.

Praha, 11. 5. 2023

Prof. PhDr. Jiří Šípek, CSC., PhD.